



Становище

за защита на дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор“ на Илияна Стефанова Кирилова-Мутафова – докторант на самостоятелна форма на обучение, по научна специалност Специална педагогика (Социални дейности) към катедра“Социални дейности на Медицински факултет, Тракийски университет - Стара Загора

от доц.д-р. Радка Върбанова

Със заповед № 1278/ 29. 05. 2017 на Ректора на Тракийски университет съм определена за член на Научно жури и изготвяне на становище по процедура за защита на дисертационен труд за придобиване на ОНС “ доктор“ на Илияна Кирилова - Мутафова. То ще се базира върху информация от предоставените ми електронни носители. Становището по предложения дисертационен труд, академичните справки и другите информационни и доказателствени материали ще ранжирам по следните критерии:

дисертационен труд- теоретична обосноваост на проблема

дизайн на изследването

анализ и интерпретация на данните

публикации, статии и студия, монографии

Дисертационният труд е представен в обем от 238 страници, с 307 заглавия от които 42 на кирилица и 265 на латиница. Структурата на труда е коректна и е според целта на изследването. Откроява се избора на изследователския проблем за обучение в социални умения на деца с поведенчески проблеми, настанени във ВУИ, СПИ и кризисни центрове. Социалният интерес към проблема като понятие и конструкт се съотнася повече към психологическите анализи. Проблематиката звучи лимитирано. Замисълът е да се концептуализират фактори и детерминанти които пораждат и влияят върху децата с поведенчески прояви. Предложеният труд е посветен на парциален проблем, и засяга обучението на децата с поведенчески отклонения.

Докторантката Илияна Кирилова-Мутафова умело използва своите теоретични и практически умения за представяне на изследвания проблем. На първо място извежда рисковите фактори виновни за отключване на поведенческите прояви, уточнява концепциите за риска и превенцията в общността. Научните способности на авторката се визират чрез представянето на теории и изследвания и уменията ѝ да ги сравнява и анализира. В различните параграфи от 1.1 до 1.7 тя подробно разглежда генезиса на поведенческите прояви, като ги свързва с агресията и дефицитите в социалните умения. Факторите, свързани със семейните и референтните групи определят и индивидуалните рискове за поведението. Представените интегративни теории за рисковете допълват твърденията на авторката, че комбинацията от видовете рискови фактори повишават кумулативният риск от появата им. Подробно са цитирани автори според които семейната страна е от съществено значение за появата им.

В пар. 1. 2. авторката демонстрира умения и представя свои и чужд опит относно диагностичните критерии за дефиниране на поведенчески прояви и поставяне на диагнози. Във връзка с темата на доктората тя извежда и методите за оценка на поведението според теоретичните източници, за да предложи модел на хронично неадаптивно поведение. Прави сравнение между рискови фактори и превантивните фактори. Умело анализира в по-широк спектър рисковите фактори които са и база за формулиране на диагнози.

Като базисен момент от изследването се откроява пар 1.2. за оценката и диагностичните критерии в литературата. Кирилова-Мутафова сравнява теоретични модели на поведенчески проблеми представени от различни автори, описва методи за оценка на поведението и за формулиране на диагнози. Прави аналогия с различни типове поведения- агресия, дефицит в социални умения, придружаващи заболявания. Авторката обобщава теоретичните изследвания по проблема в изводите, че не може да се говори за единна теория по проблема и че липсва единен модел за психосоциална интервенция.

Втората глава озаглавена „Дизайн на изследването“ избистря цялостния замисъл на дисертацията, чрез определяне на целта, задачите, хипотезите и методите на изследване. Откроява се формулираната цел на изследването - прилагане на ментална карта като възможност за обучение при различна степен на изразеност на поведенчески проблеми.

В пар. 2.2. авторката прави социодемографска карта на участниците в изследването. Разпределението им е представено в графики, ранжирани според различни критерии. За статистическата обработка са използвани самооценъчни тестови методики и тестове / Тест на Бек за депресия, Тест на Бък-Дюрки за депресивност, Скала за тревожност на Хамилтън/. За всеки участник в изследването е изготвена индивидуална анкетна карта.

Изследването е проведено в два етапа: проучване на теоретични източници на рисковите фактори за развитие на поведенчески нарушения и експериментална работа чрез използване на тестова батерия, интервю и обучение чрез метода на менталната карта.

Приносът на докторантката в разглеждания проблем е в използването на техника за обучение в социални умения чрез менталната карта.

В трета глава докторантката анализира данните от изследването чрез подходящи тестове. Анализът на резултатите е представен чрез социодемографска характеристика на участниците/100/ –възраст и пол, разпределение на участниците според насието в семейството, начало на поведенческите проблеми, вида на противообществените прояви, вида на институцията, брой бягства, наличие на агресивни прояви, употреба на ПАФ. Представя резултатите чрез включване на менталната карта в таблици и графики и извежда статистически критерии за ефекта от прилаганата ментална карта. Прави анализ на проведеното обучение в социални умения чрез използване на ментална карта, анализира тестовете за депресивност, тревожност и агресивност. Докторантката стига до изводите, че обучението в социални умения чрез използване на менталната карта е приложим за деца настанени в институции на възраст от 15-17 год Използването на менталната карта е ефективен метод за намаляване на поведенческите прояви. Тя предлага и препоръки за практиката.

Докторантката Илияна Кирилова обобщава своите изследвания чрез заключението, че трябва да се подпомага развитието на подходящи практики и стратегии за

преодоляване на нарушенията в институциите. Необходимо е да се изследват задълбочено рисковите фактори за всяко дете чрез: представяне на психосоциални интервенции в общността с акцент върху агресията и жестокостта.

• Като първа стъпка предлага изучаване на проблема чрез сугестивни методи. За целта са представени и приложения на тестове, скали и анкетни карти. Много точно са очертани приносите на дисертацията в два аспекта: теоретични и приложни. Направени са и изводи, че „менталната карта“, трябва да се включи и в обучението на персонала и на семействата.

В заключение трябва да отбележа, че краткият обзор по дисертационния труд ми дава основание да обобща становището си чрез изводи, които да определят висока положителна оценка на изследвания проблем от докторантката Илияна Стефанова-Мутафова. С предложени дисертационен труд тя регистрира научни приноси както в теоретически, така и в практически план. Показва изследователски умения за научно изследване и извеждане на научни приноси.

Предлагам на научното жури да приеме дисертационния труд и да даде ход на процедура за защита на дисертационен труд „Обучение в социални умения на деца с поведенчески проблеми, настанени във ВУИ, СПИ и Кризисни центрове“ за присъждане на

Изготвил становището: 

/доц.д-р. Радка Върбанов/